

MA'NAVIY INQIROZ VA UNING IJTIMOYIY SABABLARI.

Samatov Xurshid Ulmasjonovich

Ilmiy maslahatchi.

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali f.f.d. dotsent.

Ro'ziyev Sherzodbek

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali talabasi
sherzodbekroziyev616@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19437287>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada ma'naviy inqiroz tushunchasi, uning jamiyat hayotidagi o'rnini va kelib chiqish sabablari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, globallasuv jarayoni, axborot oqimi, oilaviy muhit va tarbiya tizimidagi muammolar ma'naviy inqirozga olib keluvchi asosiy omillar sifatida yoritiladi. Muammoning oldini olish va bartaraf etish yo'llari ham taklif etilgan.

Kalit so'zlar:

ma'naviyat, inqiroz, jamiyat, globallasuv, axloq, tarbiya, yoshlar, madaniyat.

Annotation.

This article analyzes the concept of moral crisis, its role in society, and its causes from a scientific perspective. Additionally, globalization, information flow, family environment, and issues in the educational system are highlighted as the main factors contributing to the moral crisis. Methods for preventing and addressing this problem are also proposed.

Keywords:

morality, crisis, society, globalization, ethics, upbringing, youth, culture.

Аннотация.

В данной статье анализируется понятие духовного кризиса, его роль в жизни общества и причины возникновения с научной точки зрения. Кроме того, процессы глобализации, поток информации, семейная среда и проблемы системы воспитания рассматриваются как основные факторы, способствующие духовному кризису. Предлагаются также пути предотвращения и решения данной проблемы.

Ключевые слова:

духовность, кризис, общество, глобализация, этика, воспитание, молодежь, культура.

Zamonaviy jamiyat rivojlanishida ma'naviyat muhim o'rin egallaydi. Insonning ichki dunyosi, axloqiy qadriyatlari va ruhiy barqarorligi jamiyat

taraqqiyotining asosiy omillaridan biridir. Biroq so'nggi yillarda dunyoning ko'plab hududlarida ma'naviy inqiroz holatlari kuzatilmoqda. Bu holat ayniqsa yoshlar orasida yaqqol namoyon bo'lib, turli ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Ma'naviy inqiroz — bu jamiyat yoki shaxsda axloqiy qadriyatlarning zaiflashuvi, ruhiy bo'shliq va maqsadsizlik holatining kuchayishi bilan tavsiflanadi. Ushbu jarayonning sabablari ko'p qirrali bo'lib, ularni chuqur o'rganish dolzarb ilmiy masalalardan biridir.

Asosiy qism.

Ma'naviy inqiroz tushunchasi va uning mohiyati.

Ma'naviy inqiroz insonning o'zligini anglash, hayotiy qadriyatlarni to'g'ri belgilash va ijtimoiy mas'uliyatni his qilish qobiliyatining susayishi bilan bog'liq jarayondir. Bu holatda shaxs ko'proq moddiy manfaatlarga berilib, ma'naviy ehtiyojlarni e'tibordan chetda qoldiradi.

Ma'naviy inqirozning asosiy belgilari quyidagilardan iborat:

- axloqiy me'yorlarning buzilishi;
- o'zaro hurmat va ishonchning kamayishi;
- zo'ravonlik va befarqlikning ortishi;
- milliy qadriyatlarga nisbatan loqaydlik.

Ushbu belgilar jamiyatda ijtimoiy muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Ma'naviy inqirozning ijtimoiy sabablari

Globallashuv va madaniy ta'sirlar.

Globallashuv jarayoni axborot va madaniyatlar almashinuvini tezlashtirdi. Biroq bu jarayon har doim ham ijobiy natija bermaydi. Ayrim hollarda milliy qadriyatlar o'rnini yot madaniyat egallab, yoshlar ongida qarama-qarshiliklarni yuzaga keltiradi.

Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqalayotgan turli g'oyalar nazoratsiz qabul qilinishi natijasida ma'naviy qadriyatlar zaiflashadi. Bu esa shaxsning o'zligini yo'qotishiga olib kelishi mumkin.

Oilaviy muhit va tarbiya muammolari.

Oila — ma'naviyat shakllanadigan asosiy maskan. Agar oilada sog'lom muhit mavjud bo'lmasa, farzandlarning axloqiy tarbiyasi izdan chiqadi. Ota-onalarning bandligi, farzandlarga yetarli e'tibor bermaslik, oilaviy nizolar — bularning barchasi ma'naviy inqirozga sabab bo'ladi.

Bugungi kunda ayrim oilalarda moddiy ta'minot birinchi o'ringa chiqib, ma'naviy tarbiya ikkinchi darajaga tushib qolmoqda. Bu esa yosh avlodning ruhiy bo'shlig'iga olib kelmoqda.

Ta'lim tizimidagi kamchiliklar.

Ta'lim tizimi nafaqat bilim berish, balki tarbiya berish vazifasini ham bajarishi kerak. Ammo ayrim hollarda ta'lim jarayonida faqat nazariy bilimlarga urg'u berilib, ma'naviy tarbiya yetarli darajada e'tiborga olinmaydi.

O'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarning sustligi, motivatsiyaning pastligi ham ma'naviy inqiroz omillaridan biridir.

Ommaviy axborot vositalarining ta'siri.

Bugungi axborot asrida OAV va ijtimoiy tarmoqlar inson ongiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Zo'ravonlik, yengil hayot tarzini targ'ib qiluvchi kontentlar yoshlar ongida noto'g'ri tasavvurlarni shakllantiradi.

Natijada, mehnat qilish, halollik va sabr kabi qadriyatlar ikkinchi o'ringa tushib qoladi.

Iqtisodiy va ijtimoiy omillar.

Ishsizlik, kambag'allik, ijtimoiy tengsizlik kabi muammolar ham ma'naviy inqirozni kuchaytiradi. Chunki moddiy qiyinchiliklar insonni ruhiy jihatdan siqib, uni turli noto'g'ri yo'llarga boshlashi mumkin.

Ma'naviy inqirozni bartaraf etish yo'llari.

Ma'naviy inqirozni oldini olish uchun quyidagi choralar muhim hisoblanadi:

oilada sog'lom ma'naviy muhitni yaratish;

ta'lim tizimida tarbiyaviy ishlarni kuchaytirish;

yoshlarni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash;

ijtimoiy tarmoqlarda foydali kontentlarni keng targ'ib qilish;

davlat tomonidan ma'naviy-ma'rifiy siyosatni kuchaytirish.

Shuningdek, har bir shaxs o'z ustida ishlashi, kitob o'qishi va o'z ma'naviy dunyosini boyitishi zarur.

Xulosa.

Ma'naviy inqiroz — bu faqat individual muammo emas, balki butun jamiyat taraqqiyotiga tahdid soluvchi omildir. Uning kelib chiqish sabablari ko'p qirrali bo'lib, globallashuv, tarbiya, ta'lim va axborot muhitidagi o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq.

Mazkur muammoni hal etish uchun jamiyatning barcha qatlamlari — oila, ta'lim muassasalari, davlat va jamoatchilik birgalikda harakat qilishi zarur. Faqat shundagina sog'lom ma'naviyatga ega, barkamol avlodni tarbiyalash mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

2.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2021.

3. Toffler A. Uchinchi to'lqin. – Toshkent: Sharq, 2000.
4. Fromm E. Inson qalbi. – Toshkent: Fan, 2005.
5. Abdurahmonov Q.X. Sotsiologiya asoslari. – Toshkent, 2019.